

Sollerö sockenförening

STAFFAN BOND

Sollerö Sockenförening – ett nav för socknens utveckling

Bakgrund

Sollerö sockenförening är en ideell förening. Den bildades den 13 november 1994. En första sockenstämma hölls den 21 januari 1995 i ett fullsatt kommunalhus.

Initiativet togs på ett möte på Hembygdsgården sommaren innan, i spåren av kampanjen Hela Sverige ska leva, där Sollerön deltog aktivt med en grupp knuten till Hembygdsföreningen. På mötet diskuterades angelägna frågor och behovet av gemensamma tag för Sollerö sockens bästa.

Flera stormöten hölls under hösten med brett deltagande. Fyra frågor lyftes fram som aktuella och särskilt viktiga: en ny bro mellan Sollerön och Gesunda, kommunalhusets framtid, ett bygdemuseum och Sollerö församlings självständighet. En idélista med 75 idéer och förslag till åtgärder togs också fram och flera arbetsgrupper bildades för att ta tag i de goda uppslagen.

Syfte

Avsikten var redan från början att skapa ett forum eller nav för socknens utveckling där alla skulle ha inflytande. Att stimulera samverkan inom socknen och företräda bygden utåt, främst gentemot kommunen men också länsstyrelsen och andra myndigheter, exempelvis dåvarande Vägverket, var de viktigaste uppgifterna.

Så här beskrivs föreningens syfte i stadgarna, Sollerö sockenförening ska:

- Tillsammans med bygdens föreningar, organisationer och intressegrupper verka för gemenskap och samarbete i bygden samt utveckling av bygdens gemensamma intressen.
- Verka för att öka invånarnas inflytande över planering och beslut om bygdens utveckling och därigenom stärka den lokala demokratin.
- Föreningen ska vara partipolitiskt obunden.

Organisation, sockenstämma, sockenråd, sockenkontor och arbetsgrupper

Flera varianter på organisationsform diskuterades ingående. Ett alternativ var att en befintlig förening skulle axla ansvaret. De bäst lämpade ansågs vara Hembygdsföreningen och Idrottsföreningen. Ett annat alternativ var att etablera ett föreningsråd, där socknens föreningar samarbetade, men utan någon ny föreningsbildning. Ett tredje alternativ var en vanlig förening med personligt medlemskap och medlemsavgift. Till sist beslöts att alla skulle vara medlemmar - en allmän anslutning utan medlemsavgifter. Så här står det i stadgarna:

Medlemmar är alla bokförda och fastighetsägare med familjer inom Sollerö församling. Medlem över 15 år har rösträtt.

Avsikten var att särskilja föreningen från socknens andra 65 föreningar, hembygdsföreningen undantagen, som har samma förhållandevis ovanliga organisationsform. Det skulle föra tanken till en liten kommun - men förstås utan lagstadgade befogenheter och

Vandringsleden runt Sollerön. Foto: Torbjörn Nääs

förpliktelser. Det var också viktigt att ungdomarna och de som inte var engagerade i andra befintliga föreningar gavs plats och inflytande.

Sockenstämman är högsta beslutande instans och styrelsen kallas sockenråd.

Till ordförande i det första sockenrådet valdes Johan Boström, till sekreterare Ulla Göransson och till kassör Birgitta Wik. Övriga ordinarie styrelseledamöter: Staffan Bond, Gunnar Israelsson, Helmer Nilsson och Hans Persson. Ersättare: Kisti Mats, Hol Hans Persson, Eva Smeds-Danielsson, Dan Svensson, Sylvia Svensson, Ulrika Thorell och Mats Wik.

Till förtroendevald revisor valdes Gertrud Olsson med Anna-Britta Svensson som suppleant och dessutom Per-Anders Hjelm och Gunnel Gyllander, båda från Komrev Mora, utsedda av Mora kommun.

Sockenrådets sammansättning har förstås ändrats under årens lopp, men ordförandena har suttit ganska länge. Johan Boström var ordförande från starten 1994 till 2008, alltså i hela 14 år. Därefter

Bron mot Gesunda. Foto: Torbjörn Nääs

var Bosse Andersson ordförande fram till 2014, när Staffan Bond tog över.

Ända sedan starten har sockenföreningen haft ett litet kansli, ett sockenkontor, som fungerat som mötesplats och administrativt nav. Det bemannades inledningsvis av Ulla Göransson, Monica Bäck, Laila Herrdin. och så Mikael Eriksson som fortfarande arbetar heltid på kontoret. De första åren fanns sockenkontoret i affärslängan av kommunalhuset. Den härjades av eldsvåda 2002 och kontoret flyttades till Margitabergsvägen. Sedan 2009 finns kontoret åter i kommunalhuset.

Verksamheten organiserades i arbetsgrupper, där intresserade personer fick utrymme för sin kreativitet och sitt engagemang. Redan det första året var 20 arbetsgrupper igång. Flera grupper arbetade i studiecirkeln form. Även om många initiativ togs var det självklart att inte göra det som bygdens övriga föreningar och företag redan gjorde eller planerade. Tvärtom var ambitionen att stimulera andra till att ta tag. De första åren, när många i socknen blev arbetslösa i spåren av den nationella ekonomiska krisen, hade föreningen många anställda med hjälp av arbetsmarknadsmedel.

Stora projekt, utvecklingsplaner och remisser

Sockenföreningen har arbetat med många för socknen viktiga frågor och drivit tunga projekt, flera finansierade av EU-medel. Exempel på detta är:

- ny bro Sollerön-Gesunda med tillhörande cykelväg till Lerön och gångstig längs vägbanken
- »Markernas Mångfald – Hållbara Sollerön« med bland annat många satsningar för att hålla vårt vackra kulturlandskap öppet
- »Upptäck Sollerön« om turism och företagande
- »Soldtackan« - ett resurscentrum för kvinnor som bland annat resulterade i vävstugan »Emgart« och »Lafvas samlarmuseum«
- »Sollerön Vikingabygd« med många delprojekt som gav goda resultat och »Soldi Café – Vikingamuseet« som tyvärr fick slå igen efter några år. Men huset står kvar till glädje för bland andra Odd Fellows som förvärvat byggnaden.

En lokalekonomisk analys (LEA) och flera utvecklingsplaner för socknen har tagits fram, den senaste 2013. Sockenborna har här prioriterat insatser för bygdens utveckling, de flesta sådana som man själva kan klara av och några som ställt krav på framför allt Mora kommuns medverkan. Föreningen har fungerat som remissinstans och lämnat synpunkter och förslag till kommunen på väghållning, trafiksäkerhet, fysiska planer med mera. Föreningen har också samarbetat praktiskt med kommunen om bland annat biblioteket och lokaluthyrning.

Mycket har gjorts

Många idéer och förslag från den ursprungliga idélistan/-banken har genomförts. En del i sockenföreningens regi, annat av andra föreningar, företag och enskilda. Här följer några exempel:

- komplettering och förlängning av äppelträdsallén.
- fruktmusteri för att inspirera fruktodlingen och ta tillvara äpplena från allén.
- vikingaskeppet »Bjork«, kulturstig vid vikingagravfältet, restaurering

av offerkällan, flera repliker av de rika gravfynden samt broschyrer och skrifter om vikingatiden på Sollerön.

- återuppbyggnad av Ångbåtsbryggan och förbättring av hamnen i Bengstarvet.
- ny brygga och slogbod vid Bäckstabadet.
- sollerömålet – ordboken »Färdär frå Soldi«.
- en uppföljning av Gruddboboken – »Åter till Sollerön«, av Nordiska Museet.
- skriftserien »Markernas Mångfald« med skrifterna Sollerö Flora, Örtagården på Sollerön och Äppelträdsallén.
- »Mukå 99« – arkeologisk utgrävning på gravfältet som tyvärr gav magert resultat.
- röjning av öns krondiken för att hålla landskapet öppet.
- två betesföreningar - »Ser Sjön« och »Fårskallarna« – båda tyvärr numera avvecklade.
- vandringsstig runt ön som bitvis behöver bättras på.
- bygdespel om sockenhelgonet Malin.
- marknader, utställningar och teaterföreställningar.
- förstudie om kretsloppsfrskola – som blev en vanlig och en kooperativ.
- platsnamntavlor och anslagstavlor i byarna.
- förbättring av vägar, tex Sundsvägen, »Burmavägen« och förbifart Vinäs.
- insatser för Solleröns en gång välutvecklade fäbodväsende – gav bland annat inköp och restaurering av Lundgard i Gesunda.
- inventering av gamla timmerhus i bygden.
- bussturer på helgerna – finns som beställningstrafik.

En hel del som inte fanns med på den första listan blev också tidigt föremål för föreningens insatser, t.ex. skolskog med slogbod, Soldi Café, pensionärsbingo, initiativ till utmärkelsen Årets Kyrktupp och Tännasilma i Estland som vänort. Ett sent exempel är Sollerö-macken, som drivs av sockenbolaget Sollerö petroleum AB. Den stod färdig hösten 2012 efter ett idogt arbete av många i styrelsen,

Bana för frisbeegolf. Foto: Torbjörn Nääs

främst Bosse Andersson och Rune Bäck.

Det finns sådant som det tagit tid att få till stånd. Ett exempel är ett friskvårdcenter. Det kan nu sägas finnas i form av Hälls Gym i Företagshuset. Några av de ursprungliga idéerna har ännu inte förverkligats. Sollerö Sockenhus kommer att bli verklighet genom sockenföreningens övertagande av kommunalhuset. »Balders hage«, en ombyggnad av logen på Solleröparken till en sport- och konserthall, planeras nu som en multiarena i själva föreningslokalen.

Vindpengar bra resurs

Hösten 2007 träffades ett avtal med nuvarande OX2 om vind-/bygdemedel från de åtta vindsnurrorna på fastlandet. En vindgrupp med representanter för Sockenföreningen och Hembygdsföreningen beslutar om hur medlen ska användas. Hittills har en dryg miljon kronor fördelats till 36 föreningar för 63 investeringar och projekt. Den största satsningen är 100 000 till macken. Några andra exempel är cykelväg Gesunda- Ryssa, frisbeegolfbana vid Idrottsparken, förbättring av Rävsnäs badplats i Bodarna,

körresor till Rumänien och Österrike, samt hjärtstartare i socknens lanthandel Koopen och på äldreboendet Stoltgården.

Sockenkontoret med hemsida och sockenblad

Sockenkontoret finns i en rymlig lokal i f.d. kommunalhuset, eller »Sockenhuset« som vi nu ska vänja oss vid att säga. Kontoret bemannas vardagar kl. 9-16 av Mikael Eriksson som sköter protokollföring, föreningservice, hemsida, uthyrning av lokaler i sockenhuset m.m. Hemsidan har successivt utvecklats med assistans av Torbjörn Nääs. Solleröbladet sköts av Ninna Lundin och delas ut av ett tiotal byombud.

Årets sockenbo

Sedan 1998 har utmärkelsen Årets sockenbo utdelats till sockenbor som på ett förtjänstfullt sätt verkat för socknens bästa. Mottagare av sockenpriset är fram till nu: Mås Helmer Jönsson och Hol Hans Persson, Margit Andersson och Suzanne Danielsson, Sollerö IF, Erik Pettersson, Johan Boström, Kjell Uhläs, Gun-Britt Persson och Marie Fräs, Erik Stolth och Hans Sundberg, Helmer Nilsson, Britt-Inger Nilsson, Timmy Eriksson, Håll Nils Matsson, Britt Bäckström, Ulla Jerkgård, Jörgen Sälde, Börje Svensson och Mats Wik, Bosse Andersson och Rune Bäck, Sollerö Hembygdsförening samt Jon Böhlmark.

Nuvarande styrelse

Sockenrådet har för närvarande (2017) den här sammansättningen: Ordinarie ledamöter: Staffan Bond ordförande, Kenneth Broqvist sekreterare, Ninna Lundin kassör, Göran Blomqvist, Mikael Eriksson, Irene Bäck och Anders Berg. Suppleanter: Jack Gottling, Franz Larsson, Gunnar Låås och Mats Wik. Sedan starten har sockenrådet haft 216 protokollförda sammanträden.

Revisor är Jan Thorell med Helmer Saar som ersättare. Valberedning är Sylvia Måsan, Ola Måspers och Anders Persson.

Mer att göra, nya utmaningar

De senaste åren, egentligen de senaste 20 åren, har övertagandet av kommunalhuset varit en stor fråga. Vid sockenstämman 2015 beslutades att sockenföreningen skulle ta över huset under vissa villkor. Mora kommuns fullmäktige fattade i september 2016 beslut om att sälja huset på de villkor kommunen och sockenföreningen kommit överens om. Köpekontraktet med omedelbart övertagande skrevs under den 28 april 2017 och därmed är huset efter många om och men åter i sockenbornas ägo. Nu gäller det att förvalta det väl och utveckla det till ett attraktivt sockenhus för alla boende och besökare i socknen.

En annan rätt så segsliten process är läggning av fiberkabel i socknen. Nu ser det i alla fall ut som att socknen ska vara uppkopplad med fiber innan 2017 är till ända.

Det finns mer att göra. Hälso- och sjukvård, som delvis kan ske i digital form, är ett starkt önskemål från sockenborna. Kontant-hantering och betallosningar ett annat. Bland de insatser som lyfts fram i vår senaste utvecklingsplan kan nämnas en utbyggnad av Stoltgårdens äldreboende med både demens- och seniorboende, byggande av billiga lägenheter för bland annat ungdomar, utveckling av Solleröparken, bevarande av kulturlandskapet/markanvändningen samt ungdomars delaktighet i socknens utveckling.

De senaste åren har flyktmottagandet engagerat många i socknen och både föreningar och enskilda har bidragit till ett gott mottagande. Idrottsföreningen är ett föredöme. Boendena har gett jobb och tryggad service. Nu när boendet på Gesundaberget stängts kan vi konstatera att vi fått några nya sockenbor, men med fler tillgängliga bostäder hade det blivit fler.

Vi står ständigt inför nya utmaningar. Det ska vi ha en beredskap för. Sockenföreningen ska initiera och driva projekt och processer och ta sig an uppgifter som sockenborna finner angelägna.

Staffan Bond